

בית המשפט המחוזי מרכז

בעניין שבין :

רונן מירב , ת.ז. 055351035

ע"י ב"כ עו"ד עדנה מירב מ.ר. 20289

שכתובתה לצורך קבלת כתבי בי דין היא
שדרות החושן 42/4 , ת.ד. 86365 מבשרת ציון, 90805
טלפון : 054-6688513 ; פקס : 07744-07744
דוא"ל : edna@mayrav-law.com

המבקש

-נגד-

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, מס' תאגיד 513910703

רח' אפעל 35, פתח תקווה, מיקוד : 49511

המשיבה

מהות התביעה: ייצוגית, כספית

סכום התביעה: כ- 65,000 ₪

סכום התובענה הייצוגית המוערך: כ- 108,000,000 ₪.

בקשה לאישור תובענה ייצוגית **לפי חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006**

בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר את התובענה המצורפת לבקשה זו (להלן: "התובענה", מסומנת א') כתובענה ייצוגית מכח חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות" או "החוק")

ואלה נימוקי הבקשה:

פרק ראשון - מבוא

פרק שני - העובדות

2.1 הצדדים לבקשה

2.1 הצעת המשיבה

2.3 הפוליסה המפלה ופרסומה

2.3.1 נוסח התנאי המפלה ופרסומו

2.3.2 מועד משוער לתחילת ההפליה

2.4 פניה למשיבה ולמפקח על הביטוח.

פרק שלישי - הטיעון המשפטי

3.1 עילות התביעה האישית

3.1.1 הפרת חוק איסור הפליה

3.1.2 הפרת חובה חקוקה - חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

3.1.3 הפרת חובה חקוקה - דיני החוזים

3.2 סוג ההפליה וחומריתה

3.3 סף ראיות ונטל הוכחה

3.4 הגדרת הקבוצה המיוצגת והנזק

3.5 סקירת משפט משווה

3.6 התמלאות תנאי חוק תובענות ייצוגיות ותקנותיו

3.6.1 עילת התביעה נמנית על העילות בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית

3.6.2 שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה

3.6.3 יש אפשרות סבירה שהשאלות יוכרעו לטובת הקבוצה

3.6.4 תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה

3.6.5 קיים יסוד סביר להניח כי הקבוצה תיוצג בדרך הולמת ובתום לב

פרק רביעי - סעדים

פרק חמישי - סיכום

1. מבוא

1. עניינה של בקשה זו הוא במדיניות ההפליה המוצהרת והמפורסמת שנוהגת המשיבה מזה שנים, כאשר במסגרת פוליסת ביטוח רכב מקיף גובה רק ממבוטחיה הגברים דמי שירות בסך 80 ₪ עבור שירות החלפת גלגל בעוד שלנשים שירות זה היא מספקת בחינם.
2. הפליה זו במעשי המשיבה מודגשת בהשוואה לגבייה השוויונית בפוליסה שמוכרת לדוגמה חברת שגריר באופן עצמאי – דמי שירות בסך 49₪ ללא הבדל מין דת או גזע. ההפרש בגובה דמי השירות בין החברות מראה כי המשיבה לא "סופגת" את הפטור לנשים, אלא "מעמיסה" אותו על שכם לקוחותיה הגברים.
3. הזכות לשוויון הוכרה כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית. הפסיקה הכירה בסוגי הפליה כגון הפליה מחמת מין, אשר יש בהם משום השפלה ומפרים את הזכות לכבוד הקבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. דוקטרינת השוויון מוצאת ביטוייה, בין השאר, באיסור הקבוע בסעיף 3 לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: "חוק איסור הפליה"). סעיף 4 לחוק איסור הפליה, אוסר פרסום מפלה. כוונת המחוקק למגר את תופעת ההפליה האסורה מוצאת ביטוייה גם בסעיפים 5 ו-6 לחוק איסור הפליה הקובעים חזקות ופיצוי ללא הוכחת נזק בתביעה אישית – סעיפים שיוצרים "דרכי קיצור" כדי לעודד נפגעים לפעול כשפגעו בזכותם לשירות שוויוני ולהשתמש בחוק לקידום מטרות חברתיות.

4. מאותה סיבה חוק איסור הפליה נכלל בתוספת השניה של חוק תובענות ייצוגיות, כדי לסייע ליחידים וארגונים לפעול למען זכויות אדם כנגד הציניות של הגופים המסחריים והשיקולים התועלתניים שמנחים אותם.
5. חוק תובענות ייצוגיות גם מייחד פרט בתוספת השניה לעסקי ביטוח ולא בכדי. הדין מתמיר עם הנורמות הנדרשות מחברות הביטוח ומודע לפערי הכוחות האינהרנטיים בין הצדדים.
6. לכוונת המחוקק להילחם בכל מישור בתופעת ההפליה הפסולה ביטוי גם בתחום הפלילי. סעיף 9 לחוק איסור הפליה קובע עבירה פלילית שבצידה קנס גבוה. בהצעה לתיקון חוק איסור הפליה, שהוגשה על-ידי שרת המשפטים והיועמ"ש, מוצע להוסיף עונש של שנת מאסר – וכך נכתב בהצעת תיקון החוק:

"העבירה המוצעת יוצרת כלי נוסף למאבק בתופעה החברתית הפסולה של הפליה, שביסודה חוסר סובלנות ודעות קדומות. הפליה מסוג זה חושפת את הפרט הנחשף אליה לחוויית חיים קשה ומשפילה, פוגעת בזהותו העצמית וחותרת תחת כוחותיה המאחדים של החברה. להפליה זו אין מקום במדינת ישראל היהודית והדמוקרטית שעיקרון השוויון הוא אחד מערכיה המכוננים וזוכה בה למעמד חוקתי. הגבלת יכולתו של אדם אחר ליהנות באופן שווה מהמרחב הציבורי ומשירותים ציבוריים מחמת הפליה פסולה חותרת תחת עקרון השוויון, המבטא הכרה עמוקה בשלמותו האנושית והמוסרית של כל אדם באשר הוא אדם. על כן מוצע לקבוע כי התנהגות זו תהווה עבירה פלילית שבצדה עונש מאסר."

7. ואכן הפליה מחמת מין אסורה על פי הדין (בארץ ובעולם) בהיותה מנציחה סטראוטיפים הפוגעים בדמוי הגבר והאשה ופוגעת בשאיפה לשוויון בין המינים. האם נהגת אשה זקוקה לעזרה בהחלפת גלגל רכב יותר מגבר? כל גבר? האם גם גבר נכה או קשיש? מה זה אומר על הדימוי העצמי של גברים שזקוקים לעזרה בהחלפת גלגל? מה זה אומר על הפוטנטיות של נשים? איך זה ישפיע על סיכוייהן בעולם העבודה הטכנית? איך זה ישפיע על הדימוי העצמי של נהגות צעירות?
8. חברה הנוהגת באנשיה באופן סטראוטיפי, לעולם לא תהיה חברה שוויונית. היטיב לתאר את מעגל הקסמים שבין הסטראוטיפ להפליה החברתית כבוד השופט זמיר בבג"ץ 6086, 6051/95 רקנט ואח' נ' בית-הדין הארצי לעבודה ואח', פ"ד נא(3) 289 (להלן: פרשת רקנט):

" המוסכמה החברתית היא הקרקע שעליה צומחת ההפליה החברתית: הפליה מחמת גזע, דת, ארץ מוצא, מין ועוד. הסטראוטיפ הוא אויב השוויון. הוא יוצר מעגל קסמים הפועל להנצחת הפליה."

9. הרי אם נאמין כי נשים אינן יכולות להחליף גלגל, איך נתייחס לאשה שמבקשת לעבוד במוסד? או להיות טייסת קרב? וכך אמרה השופטת דורנר בבג"צ 4541/94 אליס מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94, 133; להלן: פרשת מילר):

"סגירת מקצוע או תפקיד בפני אדם מחמת מינו, גזעו או כיוצא כאלה, משדרת מסר כי הקבוצה שעמה הוא נמנה היא נחותה, ובכך נוצרת לבנות הקבוצה ולבניה תדמית נמוכה. כך מתהווה מעגל קסמים המנציח את ההפליה. התדמית הנמוכה, שיסודה בשונות הביולוגית או הגזעית, גורמת להפליה, וההפליה מאששת את הסטראוטיפים המשפילים בדבר נחיתות המופלה."

10. והמשיבה? שתי תשובות בפיה. האחת, מצדיקה את ההפליה בשונות הגנטית שבין גברים ונשים, היינו, עבור נשים מדובר בצורך של ממש משום שאינן מסוגלות להחליף גלגל בעצמן, עבור הגברים השירות הוא מותרות ולכן ראוי שישלמו "על הפינוק". התשובה השניה סותרת את הראשונה ולפיה נשים אמנם מסוגלות להחליף גלגל אלא ההצדקה להפליה היא שיקולים עסקיים-תחרותיים במלחמה השיווקית של המשיבה.

11. הצגת גברים ונשים באופן המנציח סטריאוטיפים מגדריים או הצגת נשים כנחותות מגברים ולהיפך, גם אם יש בהן תועלת שיווקית לעסק כזה או אחר, הרי שהנוק שלהן ליחיד ולחברה הוא קשה ומקיף – הן מקבעות את התפיסות החברתיות המסורתיות של גברים ושל נשים ופוגעות בחתירה לשוויון בין המינים. על החשיבות שבניקוי החברה מסטריאוטיפים קדומים עומד כבוד השופט חשין בבג"ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630, 650 (להלן – בג"צ שדולת הנשים השני):

"הפלייתן של האישה לרעה הינה רעה חולה המלווה את החברה מימי-קדם, מאות ואלפים בשנים. הפליה מתמשכת זו יצרה אורחות-חיים ואורחות-מחשבה מסוימות, ואלו העמיקו שורש עד שלעתים דומה – על דרך ההפלה – כי יצרו מעין-מוטציה במערכת הגנטית שלנו. מכל מקום, כולנו ידענו כי אורחות אלו לא ניתן לשרשן מבוקר עד ערב. יתר-על-כן: התמשכותה של ההפליה שנים כה רבות יצרה שכבות של הפליה – זו על-גבי זו – וכך נתגבשה והלכה הפליה מצטברת, הפליה שלבשה מחלצות של מעין-סטטוס. למשל: פשיטא שאישה אינה יכולה למלא תפקיד בצוות-אוויר בחיל האוויר (פרשת אליס מילר [20]); פשיטא שאישה אינה מתאימה לשמש כחברה במועצה דתית (פרשת שקדיאל [18]); פשיטא שאישה אינה מתאימה להימנות עם האספה הבוחרת ברב עיר (פרשת פורז [11]); פשיטא שאישה אמורה לצאת לגימלאות בגיל 60 בעוד אשר גבר יכול שיצא לגימלאות בגיל 65 (פרשת נבו [17]); פשיטא שאישה אינה מתאימה לעבוד אחרי השעה 16:00 (פרשת פלוטקין [28], לעיל); פשיטא שמסלול ההתקדמות של דיילת-אוויר אינו מגיע – כמסלול ההתקדמות של דייל-אוויר – עד לדרגת כלכל אלא פחות מכך (דב"ע לג/3-25 ועד אנשי צוות דיילי אוויר ואח' – עדנה חזין ואח' [30]); פשיטא שזכותה של אישה להצביע באספות של אגודה-שיתופית-מושב נחותה מזכותו של אישה (ע"א 84/64 בית חנניה בע"מ נ' פרידמן ואח' [21]); פשיטא שאישה אינה יכולה להיות 'ראש משפחה' במושב; לקבל 'זכות עבודה' הכרוכה בכך; וכי זכות זו 'שמורה אך-ורק לגברים' (ע"א 89/85 בית חירות – מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ נ' גלזמן [22]) ועוד ועוד."

12. ובלשונו של כבוד השופט חשין נאמר – "פשיטא שאשה אינה יכולה להחליף גלגל". המחשבה כמובן מגוחכת, ורק לשם הדגשת האבסורד נחזור לניתוח שעשה כבוד השופט מצא בפרשת אליס מילר להוכיח כשירותן של נשים להטיס מטוסי קרב.

13. בצעדי תינוק חוקקה הכנסת חוקים למיגור תופעת ההפליה מחמת מין ולניקוי הדימויים המגדריים מתפיסות עתיקות וחשוכות - שאין להם מקום בתקופתנו וזרות הן למארג זכויות האדם שבנה המשפט הישראלי ולמעמדה של הזכות לשוויון מגדרי כערך יסוד בשיטתו. היטיב לתאר זאת כבוד השופט חשין במילותיו היפות (בג"צ שדולת הנשים השני):

"סקרנו הוראות-חוקים אחדים והצגנו הלכות שיצאו מלפני בתי-המשפט: הלכות שפירשו חוקים, הלכות ששיכנו עצמן בין-חרכי חוקים והלכות העומדות על רגליהן-שלהן. המכנה המשותף לכל אותן הוראות-חוקים ולכל אותן הלכות היה – והינו – הצורך החברתי הדוחק להכיר בשוויון מעמדה של האשה ולעשות לחיזוקו של השוויון. החוקים הם חוקים 'מתקדמים', וההלכות כמותם."

